

Organisch Oerol

Een van de sensaties van het Terschellings Oerol Festival vorig jaar was het Franse openluchttheatergezelschap Le Phun. Twee keer per avond werden verschillende groepen nieuwsgierige kijkers rondgeleid door de geheimzinnige, poëtische planten- en groentenwereld van Les Gûmes. Kunst, vond een museumdirecteur. Realiteit, vindt Pheraille, oprichter en artistiek leider van Le Phun.

Foto: Anna van Kooij

Foto: Anna van Kooij

In planten- en groentenland heersen andere wetten. Oorlog is taboe, aan de orde is respect voor al wat leeft. De bewoners van dit almachtige groene rijk zijn Les Gûmes, half plant, half mens. Vooral tijdens pollentijd worden nieuwsgierige bezoekers ingewijd in de wetten, geheimen en mythen die leven over dit merkwaardige volkje, dat zich in halfmutterende staat bevindt. Ooit waren het stadsbewoners, die zich openstelden voor bestuiving. Met succes. Aan het Franse theatergezelschap Le Phun de schone taak om het publiek kennis te laten maken met Les Gûmes. Oprichter, ontwerper, tekenaar, theatermaker en artistiek leider van dit gezelschap Pheraille (artiestennaam van Philippe Chabry) werkte onder meer met de Franse straattheatergroep Royal de Luxe. Hij maakt zich sterk voor maatschappelijk geëngageerd straattheater, dat doorgaans de stedelijke omgeving aan beproevingen onderwerpt. Zo ontwierp hij ooit een complete boerderij met alle bedrijvigheid vandien, gesitueerd aan een drukbezocht station. Vorig jaar werd een vervallen torenflat bij Lille omgetoverd tot een piratenschip. En in het stuk Les Cent Dessous uit 1997 werd de onderkant van de 'samenleving aan de oppervlakte' blootgelegd door zicht te bieden op riolen, kelders en garages. Al sinds 1985 maakt zijn in Toulouse gesitueerde gezelschap theater dat vragen oproept en leidt tot verwondering en reflectie. Maar niet door loodzwaar, intellectueel debat. De naam Le Phun staat voor Pour un Humour Universellement Nécessaire (voor noodzakelijk universele humor). 'Als tegenhanger voor het zware, serieuze, zorgelijke dat theaterstukken zo vaak kenmerkt', vindt Pheraille. Zo'n 24 mensen (comédiens, muzikanten, technici, ontwerpers) zijn betrokken bij Le Phun, gesitueerd in l'Usine, een grote bedrijvige fabriek waarin

onder meer ook de theatergezelschappen Color Y Calor en La Machine hun artistieke krachten bundelen.

Verrassingstocht

Hoewel het werkterrein van Le Phun doorgaans de stad is, is de voorstelling Les Gûmes aangewezen op natuurlocaties. Het stuk, dat in 2000 ontstond, werd opgevoerd in onder meer Parc de la Villette in Parijs, in Lissabon en Avignon en tijdens het theaterfestival Zomer in Antwerpen. En vorig jaar op Terschelling, tijdens het Oerolfestival. Een ideaal speelveld voor deze voorstelling, die uit diverse kleine toneelstukjes bestaat.

'Al in 2002 bezochten we het eiland om tijdens een inspectie vast te stellen of en waar de geschiktste plaats zich bevond om het stuk te vertolken', vertelt Pheraille, samen met een van zijn acteurs Barney Gibbons gezeten op een wankel houten bank in een van de provisorische eettentent van het festival. Het is juni 2006, en de twee mannen hebben net een persconferentie gegeven in de bloedhete zon van een van de warmste zomers ooit in Nederland. Vanavond zal het stuk Les Gûmes weer tweemaal te zien zijn. Onder de bezoekers is er een ware run op kaartjes ontstaan voor wat nu al de spectaculairste voorstelling van Oerol 2006 wordt genoemd. Want per voorstelling kunnen slechts 120 à 125 mensen, opgesplitst in 6 groepen, zich laten verrassen, wandelend door het terrein van Staatsbosbeheer in de Schellinger duinen. 'Het stuk wordt niet vaak gespeeld, daarvoor is het een te kostbare aangelegenheid', vervolgt Pheraille. 'Tien dagen van te voren wordt het landschap

Lees verder op pagina 52

Foto: Annemiek van Grondel

Beeld: Le Phun

omgetoverd in het speelterrein van Le Phun. Met twintig acteurs wordt Les Gûmes vervolgens tien dagen lang tweemaal per avond gespeeld.'

Het gezelschap presenteert een reeks van korte thematische voorstellingen van gemiddeld 20 minuten. Het publiek wordt in groepjes die elk een groente belichamen, vergast op een twee uur durende wandeltocht vanaf de Kwekerij in Lies. In een spannende routing over heuveltjes en duinkommen, langs een bos, in een kas en een waterput, worden diverse geheimen der natuur ontsluit. De spelers, creatief geschminkt en gekleed in schutkleuren, gaan schier organisch op in de natuurrijke omgeving. In hun in aandoenlijk Nederlands-Frans-Engelse brabbeltaal staat één boodschap centraal: wees verdraagzaam en lief voor elkaar. Verpakt in diverse dichtelijke en humoristische verhalen over hoe bomen elkaar de liefde verklaren, waarom sommige gewassen sneller groeien dan andere, waar de laatste rustplaats van planten is, hoe pollinatie plaatsvindt en hoe erotiserend dat is en op welke manier kinderen geboren worden uit kolen. De vele zonnebloemen die in Les Gûmes groeien, gekweekt door inwoners van Terschelling, worden vindingrijk geïntegreerd in deze wonderlijke, driedimensionale voorstelling vol kleur, geur, geluid, aaibaarheid en visuele verrassingen.

Plantanische liefde

De gemuteerde mensplantsoort denkt inmiddels plantaardig. Een eventuele terugkeer naar het humane bestaan is onmogelijk. Het jachtige leven van alledag in de mensenwereld is aan de plantmensen niet meer besteed. Ieder van hen neemt rustig en op geheel eigen wijze de tijd voor de twintig menselieden die hun groentenperkje, botanische kas, open plek in het bos of met mossen overwoekerde waterput een bezoek brengen. Deze worden twee uur lang op zes verschillende locaties door het groene volkje om de oren geslagen met belangwekkende thema's zoals filosofie, cultuur, politiek, geschiedenis en seksualiteit. De fantasiefiguren Les Gûmes (een duidelijke verwijzing naar het Franse woord voor groente, "légumes") spreken zich niet zozeer uit over de maatschappij, maar bieden een plantaardig alternatief voor allerlei mensenzaken. Hoezo menselijk? Al die opgefokte mensen van tegenwoordig zouden een voorbeeld moeten nemen aan bomen, planten, bloemen en fruit. Die zijn geduldig, schreeuwen niet, zijn verdraagzaam en – bijna – altijd

opgewekt. Zoals Mosmens Phyllostacys, die geestdriftig gesticulerend met zijn bamboevingers in groentetaal duidelijk maakt hoe een metamorfose van mens naar plant tot ieders voordeel strekt, hoe koning Broccoli I met Pompoenette trouwde en over de "plantanische" liefde tussen de wortels van twee bijna afgestorven takjes verliep. Luister naar tuinarchitect/uitvinder/beeldhouwer Mr. Dubois, die van een aubergine een zeppelin maakte, of de archeoloog die debatten entameert tussen champignons, radijsjes, paprika's en prei. Daarnaast zijn de bezoekers getuige van de peepshow van Artichande en maken zij kennis met zowel "ethnologûme" Phyllostachys als boomjongen Petit Sève die meeslepend verklaart waarom bomen wenen. De beminnelijke, in een uivormig mandjurkje uitgedoste Delphine leidt het publiek rond in haar planten- en groentenperkje en in een kweekschuur, waar het wonderlijke proces van geboorte, pollinatie (verwekking) en stervensbegeleiding (een reis naar 'Santiago de Compost') van alles wat groeit en bloeit uit de doeken wordt gedaan. De speelse verwijzingen naar de mens met zijn destructieve dadendrang en verspillende gewoonten zijn niet van de lucht. Onverbeterlijke idealisten, dat hippiegezelschap Le Phun?

'Als je met een groep muziek en theater maakt, wil je in eerste instantie de wereld veranderen', verklaart Pheraille. 'Al zo'n 20 jaar geleden gingen we met ons straattheater een interactie aan met het publiek. Les Gûmes is een pas op de plaats in een wereld van voortschrijdende mondialisering, massamedia en informatietechnologie. Het is slecht verdeeld in de wereld, veel mensen hebben honger. Ons imaginaire theater probeert andere manieren te vinden de harde realiteit te verbeelden.'

Zen speelt een duidelijke rol in die reflectie van de realiteit. De planten, door Pheraille steevast 'veggies' genoemd, zijn over het algemeen vriendelijk en mededogend. Giftige, vleesetende planten zijn in dit stuk nergens te bekennen. Een typisch menselijk uitgangspunt, is de corrigerende uitleg. 'Planten en groenten voeren geen oorlog. Liever bedrijven ze de liefde, ze hebben daarvoor wel honderd verschillende manieren. In deze tijd is men geïnspireerd door de groentenwereld. Mensen en "veggies" hebben een vreemdsoortige, maar ontegenzeggelijke relatie. Kunnen ze vrienden worden, communiceren? De groenten helpen ons om over mensen na te denken. Bijvoorbeeld over de natuurlijke cyclus van leven en dood. En welke keuzes je maakt. "Il n'y a pas

de racisme chez des racines." Racisme bestaat niet onder wortels, knolrapen en broccoli.'

Landsbelang

Barney Gibbons komt uit de buurt van het Engelse Portsmouth. Hij heeft oorspronkelijk een circusachtergrond, was jarenlang clown en werkte eerder samen met Pheraille aan het stuk Le Cent Dessous in Calais, naast de Kanaaltunnel. In Les Gûmes duikt hij vanuit de aarde in de kweekschuur op en verleidt diverse bezoekers tot gezamenlijke verstuiving. Barney: 'Pheraille is de tuinman van ons theatergezelschap en van Les Gûmes. Hij plant de zaadjes, en wanneer de gewassen zelfstandig beginnen te groeien snoeit hij ze hier en daar wat bij. Met 20 mensen werken we gezamenlijk aan een stuk, ieder met zijn eigen uitgangspunt, met zijn eigen invulling en op zijn eigen manier. Sommigen improviseren, anderen spelen een van te voren uit het hoofd geleerde tekst. Een waarlijk organisch proces.' De Engelsman trekt één wenkbrauw op, laat een schuin oog op zijn collega rusten en zegt droog: 'En het is typisch Frans theater. Het duurt eindelijk maar is nooit te kort.'

Op de vraag of Pheraille zijn voorstellingen beschouwt als het kunst of "reality theatre", antwoordt de theatermaker: 'Met kunst verdrijven we de werkelijkheid. Maar het is allebei: kunst is realiteit. En onze eigen realiteit. We kunnen niet leven van de lucht en hebben slechts beperkte middelen tot onze beschikking. Onduidelijk is nog of we dit kunnen blijven doen; subsidie verkrijgen wordt steeds problematischer. Kunst is in Frankrijk een ondergeschoven kindje geworden na het vertrek van cultuurminister Jack Lang. De toekomst van kunst en cultuur is in handen van mensen als Nicholas Sarkozy, ik bedoel maar. Veel mensen denken dat kunst niet interessant is, in ieder geval van minder landsbelang dan leger en veiligheid. Voor een theatergezelschap als het onze is dat bittere realiteit. Ons theater is zowel politiek als poëtisch, en die werkelijkheid verliest men weleens uit het oog. Kunst is er om de maatschappij te veranderen, om de luikjes naar een ander bewustzijn te openen.'

Foto: Annemiek van Grondel

Foto: Annemiek van Grondel

Beeld: Le Phun

Oerol 2007

Tijdens het komende Terschellings Oerol Festival (15 t/m 24 juni) vinden 22 theaterpremières plaats, naast muziekoptredens van zo'n 75 bands en dj's uit binnen- en buitenland. Theater, beeldende kunst, muziek en de diverse cross-overs zijn de ingrediënten van dit locatietheaterfestival met het eiland als podium. Het festival groeide in ruim 25 jaar uit van een klein straatfestival tot een multidisciplinair festival van internationale allure. Het thema van Oerol 2007 is Sterke Verhalen.

Dit jaar maakt de beeldende-kunstfietsroute haar rentree op Oerol. Bezoekers kunnen met behulp van een speciale fietskaart 14 over het eiland verspreide kunstwerken bezoeken, waaronder van de landschapkunstenaars SLEM. Vorig jaar creëerden zij 25 enorme jaarringen op het strand ter ere van het Oeroljubileum. Meer info: www.oerol.nl.